

Structuurrapport leerstoel Taal & Communicatie

1. Algemeen

De leerstoel *Taal & Communicatie* (T&C) van de Universiteit Utrecht (UU) is geplaatst in het Departement Talen, Literatuur en Communicatie (TLC) van de Faculteit Geesteswetenschappen. Wat betreft onderzoek ligt de inhoudelijke focus op de functionele inzet van communicatie in maatschappelijke en organisatorische contexten. De leerstoel heeft een omvang van 1.0 fte, met een toekenning van 0.5 fte aan onderwijs en 0.5 fte aan onderzoek en bestuur/coördinatie.

De leerstoelhouder geeft mede leiding aan het onderwijs en onderzoek op het gebied van taal en communicatie dat plaatsvindt binnen het departement. De leerstoelhouder is mede verantwoordelijk voor het bachelorprogramma *Communicatie- en Informatiewetenschappen* (CIW) en het masterprogramma *Communicatie & Organisatie* (C&O). De leerstoel zal worden ingebed in de afdeling Taal & Communicatie.

De leerstoelhouder onderhoudt nauwe betrekkingen met de andere leerstoelhouders in deze afdeling en met de leerstoelhouders van de afdeling Nederlandse Taal & Cultuur. Gegeven de beperkte seniorcapaciteit in de afdeling Taal & Communicatie verlangt de context bewezen bestuurlijke capaciteiten. Aangezien de focus op communicatie middels het Nederlands profielbepalend is voor CIW en C&O aan de UU, het overgrote merendeel van het onderwijs in het Nederlands wordt verzorgd en het belangrijk is dat de leerstoelhouder direct inzetbaar is in het management, is een uitstekende beheersing van het Nederlands een voorwaarde. Daarnaast gaat, gegeven de samenstelling van de staf, de voorkeur uit naar een vrouw.

De beoogd leerstoelhouder is (i) een sterk onderzoeker (ii) die open staat voor samenwerking binnen het onderzoeksinstituut *Institute for Language Sciences* en (iii) tevens aan kan sluiten bij de interdisciplinaire, strategische onderzoeksthema's van de Universiteit Utrecht, met name *Institutions for Open Societies*, *Pathways to Sustainability* of *Dynamics of Youth*, en (iv) een inspirerend en verbindend leider voor de groep medewerkers die het onderwijs en onderzoek op het gebied van de Taal en Communicatie ontwikkelen en uitvoeren.

2. Het onderzoeksdomein

Centraal in het onderzoek staat de (vaak multimodale) talige communicatie die door zowel individuen als organisaties wordt ingezet om specifieke doelen te bereiken. Die doelen kunnen de eigen belangen, maar ook het algemeen belang dienen, zoals een goed functionerende maatschappij of een duurzamere samenleving. Het kan daarbij gaan om zowel schriftelijke, mondelinge als multimodale communicatie in teksten, conversaties of via sociale media, in formele of informele contexten, geproduceerd door communicatieprofessionals of privépersonen.

De centrale onderzoeksvraag is op welke wijze en in welke mate de kenmerken van communicatie het verloop en de uitkomst van het communicatieproces beïnvloeden. Daartoe beoogt het onderzoek in de eerste plaats deze communicatie zorgvuldig te beschrijven gebruikmakend van inzichten uit de taalwetenschap (pragmatiek, tekst- en conversatie-analyse) en de (visuele) semiotiek. In de tweede plaats beoogt het onderzoek te achterhalen hoe communicatiekenmerken gerelateerd zijn aan de cognitieve processen van productie en interpretatie en hoe die leiden tot coherente, begrijpelijke en bruikbare representaties van de communicatieve uitingen. In de derde plaats ontwikkelt en toetst het onderzoek modellen van de affectieve processen die door communicatie worden opgeroepen en hoe deze de overtuigingen, attitudes, het gedrag en de sociale relaties van mensen beïnvloeden.

Een beter begrip van het menselijk communicatieproces is niet alleen van wetenschappelijk belang maar draagt ook bij aan het bereiken van belangrijke maatschappelijke doelen. Zo biedt het onderzoek goede mogelijkheden voor een substantiële bijdrage aan de strategische thema's *Institutions for Open Societies (IOS)*, *Pathways to Sustainability (PS)* of *Dynamics of Youth (DOY)*. IOS kan profiteren van onderzoek naar het begrijpelijker maken van communicatie voor burgers, inclusief laag-geletterden, om de relatie tussen overheid en burger te versterken en bij te dragen aan het op transparante wijze verantwoorden van beleid door (semi-)overheidsorganisaties. PS heeft baat bij een beter inzicht in hoe communicatie mensen kan aanzetten tot een duurzamere levensstijl. Binnen DOY wordt onder meer onderzoek gedaan naar de rol van perspectief in onderwijsinteracties met jongeren, en naar het zoeken en evalueren van informatie op internet. Genoemde strategische thema's hebben behoefte aan inzicht in het ontstaan en tegengaan van polarisatie in de maatschappij, de mogelijkheden en beperkingen van communicatie en gedragsbeïnvloeding en in de manier waarop wordt omgegaan met *fake news* en onbetrouwbare informatie.

In het onderzoek worden verschillende methoden gehanteerd, variërend van kwalitatieve methoden zoals tekst- en conversatie-analyse tot kwantitatieve zoals corpusanalyses, surveys en experimenten. Daarnaast heeft de toenemende digitalisering van het communicatieproces gevolgen voor de ontwikkeling van nieuwe methoden waarbij grote corpora en semi-automatische analyse een belangrijke rol spelen en tot nieuwe vragen en theorieën kunnen leiden. Samenwerking met de faculteitshoogleraar Language, Communication and Computation ligt hier voor de hand.

3. De Utrechtse situatie

De leerstoel T&C is gevestigd in het departement TLC en wordt bestuurlijk ondergebracht in de afdeling Taal & Communicatie. Het departement vormt de bestuurlijke eenheid op het gebied van personeel en financieel beleid.

Het **onderzoek** van de leerstoel wordt ondergebracht in het *Institute for Language Sciences (ILS, voorheen UiL OTS)*. Binnen het instituut vindt relevant onderzoek grotendeels plaats in de groepen *Language & Communication*. Aanpalend onderzoek vindt plaats in de groepen *Language & Education, Language, Logic and Information* en *Language Acquisition and Processing*. Het onderzoek kan verder aansluiten bij een aantal breed gedragen ILS-thema's die betrekking hebben op pragmatiek, taalgebruik, taalverwerking en -productie, identiteitsconstructie en discourse.

De afdeling Taal & Communicatie verzorgt de masteropleiding *Communicatie & Organisatie* en samen met het departement Media- en Cultuurwetenschappen de bacheloropleiding *Communicatie- en Informatiewetenschappen*. Vanuit de afdeling wordt ook onderwijs verzorgd binnen de bacheloropleiding *Nederlandse Taal & Cultuur*, en de masteropleidingen *Intercultural Communication, Neerlandistiek* en de *Graduate School of Teaching*.

De kern van de onderwijsactiviteiten van de leerstoel ligt binnen de bachelor CIW en de master C&O. Beide opleidingen zijn substantieel van omvang, en met name de bachelor wordt voor een belangrijk deel door tijdelijk personeel verzorgd. Voor beide opleidingen geldt dat er momenteel slechts één hoogleraar direct betrokken is. Gegeven de omvang en complexiteit van de opleidingen wordt van de nieuwe leerstoelhouder verwacht dat deze een duidelijke en zichtbare rol speelt in het bachelor- en masteronderwijs en in de coördinatie en het bewaken van de kwaliteit van de opleidingen.

4. Nationale en Internationale Positionering

Binnen de Nederlandse context zijn er verschillende leerstoelen waarvoor de thematiek Taal en Communicatie een belangrijk onderdeel vormt. Deels zijn die leerstoelen te vinden bij universiteiten die ook een CIW-opleiding aanbieden (Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Tilburg, VU), deels bij leerstoelen op het terrein van de Taalbeheersing (Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden).

Er zijn wel verschillen in de invulling van deze leerstoelen. Zo richt Te Molder (CIW, VU) zich op gesprekken in een gezondheidscontext, brengt Hoeks (CIW, RUG) vooral een neuro-cognitief perspectief op communicatie, ligt de nadruk bij Hornikx en van Mulken (CIW, RU) op communicatie in een internationale bedrijfscontext, onderzoekt Sanders (RU) narratieve communicatie en houden Antheunis en Kraemer (CIW, UvT) zich vooral bezig met digitale aspecten van communicatie.

Opvallend bij de leerstoelen op het gebied van CIW en Taalbeheersing is het grote aantal vacatures dat op korte termijn vervuld moet worden (van Haaften, Leiden; Koole en De Gloppe, Groningen; Steen, UvA; Spooren, Radboud Universiteit).

5. Profiel van de leerstoelhouder

Van de leerstoelhouder wordt verwacht dat zij/hij onderzoek en onderwijs op het gebied van taal en communicatie duidelijk kan profileren. Binnen het domein van taal & communicatie kan de nieuwe leerstoel worden ingevuld met een focus op een van de deelthematieken die in paragraaf 2 worden aangeduid. Kandidaten worden gevraagd hun eigen invulling tijdens de procedure te specificeren. Het profiel kent de volgende vereisten.

De leerstoelhouder:

- verricht uitstekend onderzoek op een of meer deelgebieden van het domein taal en communicatie;
- is aantoonbaar in staat om in het onderzoek multidisciplinair te werken en verschillende relevante benaderingen en kennisdomeinen ten dienste te stellen van haar/zijn onderzoek;
- is in staat bruggen te bouwen (binnen ILS, UU en daarbuiten) tussen de verschillende disciplines waarin onderzoek wordt verricht dat relevant is voor en nauw verwant is met het T&C-onderzoek;
- is bereid en in staat om aansluiting te vinden bij onderzoek binnen de universitaire strategische thema's *Institutions for Open Societies*, *Pathways to Sustainability of Dynamics of Youth*;
- is aantoonbaar in staat om fundamenteel onderzoek te verbinden met toegepast onderzoek op het gebied van communicatie;
- is in staat en bereid om onderwijs te verzorgen in en leiding geven aan het bachelorprogramma CIW en het masterprogramma C&O;
- is in staat uitstekende contacten te onderhouden met collega's in aanpalende terreinen van onderwijs;
- heeft aantoonbare organisatorische en/of bestuurlijke ervaring;
- is in staat en bereid tot het vervullen van belangrijke bestuurlijke functies binnen de afdeling, het departement en de faculteit.

6. Vereiste kernkwaliteiten

Onderzoek

De beoogde leerstoelhouder:

- heeft diepgaande kennis van het vakgebied van taal & communicatie;
- is een excellente senior-onderzoeker, wat onder andere blijkt uit regelmatige publicaties in internationale peer-reviewed tijdschriften en in bundels van gerenommeerde uitgeverijen;
- heeft laten zien een eigen, vernieuwende onderzoekslijn op te kunnen zetten, en is in staat en bereid om deze lijn verder uit te bouwen;
- is succesvol als coach opgetreden voor jonge onderzoekers, met name promovendi
- is in staat tot interdisciplinaire samenwerking;
- is in staat en bereid tot het uitzetten en binnenhalen van grote, (inter)nationale onderzoeksprojecten en -subsidies;
- is in staat en bereid contractonderzoek met maatschappelijke en commerciële partners te entameren
- kan zich vinden in de principes van *Open Science* en is bereid een actieve rol te spelen bij de verdere verspreiding van dit initiatief.

Onderwijs

De beoogde leerstoelhouder:

- is een motiverend en gemotiveerd docent die op alle academische niveaus kan doceren;
- is in staat vernieuwende onderwijsinitiatieven te ontwikkelen, zowel binnen Taal & Communicatie als in samenwerking met disciplines daarbuiten;
- heeft een uitstekende beheersing van het Nederlands in woord en geschrift; en is in staat en bereid om ook onderwijs te geven in het Engels.

Samenwerking

De beoogde leerstoelhouder:

- is in staat op inspirerende wijze leiding te geven aan wetenschappelijk personeel dat onderzoek doet en onderwijs ontwikkelt en verricht op het gebied van taal & communicatie;
- is in staat om aan samenwerking met collega's binnen en buiten het departement verder gestalte te geven;
- is in staat tot het aangaan, uitbouwen en goed onderhouden van geformaliseerde samenwerkingsverbanden;
- neemt actief deel aan internationale fora op het gebied van taal en communicatie;
- weet zijn/haar onderzoeksprojecten en medewerkers internationaal zichtbaar te positioneren.

Management en bestuur

De beoogde leerstoelhouder:

- beschikt aantoonbaar over de communicatieve, organisatorische en leidinggevende vaardigheden die vereist zijn voor de zwaarte van de functie;
- is een teamspeler met leidinggevende en relationele capaciteiten;
- is in staat om op seniorniveau bestuurlijke functies te vervullen zowel binnen het departement als op het niveau van de faculteit.

7. Kwalificatiesysteem voor onderwijs en onderzoek van de UU

De Universiteit Utrecht hanteert een systeem van kwalificaties voor onderwijs en onderzoek. Dat betekent dat – naast de eis van een promotie in een relevante discipline – de seniorkwalificatie onderwijs en de seniorkwalificatie onderzoek vereist zijn.

Kandidaten die van buiten de universiteit komen en deze seniorkwalificaties niet bezitten, kunnen via een verkort traject de seniorkwalificaties verkrijgen, door een portfolio voor onderwijs en onderzoek te overleggen.